

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

HERTHA

TIDSKRIFT FÖR DEN SVENSKA
KVINNORÖRELSEN
UTGIVEN AV FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET
❖ REDAKTÖR: ELLEN KLEMAN ❖

ÅRGÅNG 8
APRIL
1921

STANDIG UTSTÄLLNING AV
BRODERIER & KONSTVÄVNADER

MATERIAL OCH PÅBÖRJADE ARBETEN

RÅD VID INREDNING AV VÅNINGAR

ATELIER FÖR GOBELINLAGNING

A/B **NORDISKA** **KOMPANIET**

THYRA GRAFSTRÖM - STOCKHOLM

Utan mellanhänder

Cheviotskjolar, Klädes-
kjolar - - - Sidenkjolar
Cheviots-Klänningar

Billigast direkt å

Stockholms Kjolfabrik

Malmskillnadsg. 9, 2 tr.

R. T. 121 46. - - - A. T. 474

ADVOKATFIRMAN

ANDÉN & STAËL VON HOLSTEIN

Innehavare: Jur. Kand. EVA ANDÉN

Ledamot av Sv. Adv. Samf.

Rikstel.
75 76

Jur. Kand. MATHILDA STAËL VON HOLSTEIN
LILLA VATTUGATAN 14, 1 tr., vid Brånkebergstorg

Allm. Tel.
183 36

Testamenten, boutredningar, äktenskapsförord, familjerättssaker, hyres-
ärenden, fastighetsförvaltning, juridiska uppdrag av alla slag.
Även skriftliga förfrågningar besvaras.

A.-B. John V. Löfgren & C:o

Kunigl. Hovleverantör

Riks 429 **Predsgatan 3 Stockholm** A. T. 50 48

Sveriges äldsta, största och
bäst renommerade *specialaffär* i

**Siden- och Ylle-
klänningstyger**

Prover till landsorten sändas *gratis*
och *franco*

Telefon
539
Malmö

Perslow's

**Siden & Manu-
fakturaffär**

Alltid nyheter i största urval

HERTHA

ÅRGÅNG VIII

APRIL 1921

HÄFTE 4

Fredrika-Bremer-Förbundets 36:e årsmöte den 30—31 mars 1921.

När Fredrika-Bremer-Förbundets medlemmar denna gång samlades till ordinarie möte i Stockholm, var det en utomordentligt viktig fråga som stod på programmet: förbundets omorganisation. Kring detta koncentrerade sig allas tankar, och förhandlingarna voro också sammanhållna kring denna punkt. Utöver ordinarie årsmötesärenden var det den, som lade beslag på båda mötesdagarnas tid.

Det var till K. F. U. K:s lilla sal, Brunngatan 3, som årsmötesförhandlingarna förlagts. Där samlades kl. ½ 10 den första dagen representanterna från kretsarna: fru E. Wallin, Arvika, fru A. Björk, Gävle, fröknarna Th. Kullgren och K. Fjetterström, Göteborg, fröken L. Deshayes, Hälsingborg, grevinnan L. Stenbock, Linköping, docent H. Borelius, Lund, fru E. Quensel, Malmö, fröken E. Sack, Strängnäs, förbundsstyrelsen i Stockholm och suppleanter samt enskilda föreningsmedlemmar, däribland fru A. Widebeck, Strängnäs.

På ett staffli vid sidan av estraden

stod en stor fotografi av Agda Montelius vid sitt arbetsbord. Vårens vita blommor, narcissernas stjärnögön, kranasade in den. Det var också med erinringens och tacksamhetens ord om henne som fru Lizinka Dyrssen öppnade mötet. Allas tankar hade väl i den stunden redan på minnets vägar gått till Agda Montelius, genom de uttalade orden samlades de i ett tack till henne, som nu var borta.

Mötet övergick härpå till att välja sina funktionärer. Till ordförande utsågs fru L. Dyrssen, till vice ordförande valdes fröknarna Th. Kullgren, Göteborg, och J. Wallerstedt, Örebro, till sekreterare fröknarna I. von Plomgren och S. Ulrich. Beredandet av förslag till styrelsevalet uppdrogs åt en kommitté, bestående av fruarna A. Björk, E. Quensel, E. Wallin, fröknarna Fjetterström, Kleman, Laurell och Ulrich.

Förbundets verksamhet 1920.

Översikten av förbundets verksamhet under året lämnades av sekreteraren fröken von Plomgren. Följande de riktlin-

jer som genom dess program uppdragits för förbundets arbete hade åtgärder vidtagits för att i olika fall främja kvinnornas intressen. Den nya giftermålsbalcken och densammans behandling hade varit föremål för förbundets speciella uppmärksamhet. Tillsammans med andra kvinnoföreningar hade genom pressen offentligt uttalande gjorts mot ett eventuellt uppskjutande av sakens avgörande vid det då innevarande årets riksdag. Vidare hade initiativ tagits till en för flera kvinnoföreningar gemensam skrivelse, som avläts till riksdagens första lagutskott och utgjorde ett sympatiuttalande för den på kommittébetänkandet grundade kungliga propositionens huvudpunkter tillika med ett förnyat framförande av önskade, tidigare framlagda smärre ändringsförslag. Skrivelsen hade också utgjort uttryck för förhoppningen att förslaget skulle upphöjas till lag vid årets riksdag.

Som ytterligare åtgärd i denna sak hade initiativ tagits till ordnandet av ett offentligt opinionsmöte i Stockholm i samband med den kungl. propositionens behandling i riksdagen. Den 9 april hade ett sådant möte kommit till stånd, under medverkan av tjugo andra kvinnoföreningar, varvid en resolution om anslutning till det framlagda lagförslaget antagits.

Förbundets styrelse hade ävenledes uppmanat kretsarnas styrelser att vidtaga åtgärder för att på respektive orter få liknande opinionsyttringar till stånd; på flera håll hade också möten anordnats och resolutioner i samma riktning antagits.

Den av Sveriges slöjdläraryrkesföre-

ning upptagna frågan om införande av obligatorisk slöjd i såväl högre läroverk som flickskolor hade förbundet stött genom att ingå till kungl. maj:t med en skrivelse, vari uttalades den åsikten, att skoldistrikter, som kunna ordna slöjdundervisningen enligt de för statsbidrags erhållande givna bestämmelserna, böra tilldelas rätt att göra undervisningen i slöjd obligatorisk.

På framställning av enskild person hade förbundet tillsammans med en del andra kvinnoföreningar i skrivelse till Sveriges regering hemställt om åtgärder verkande som påtryckning för att få de svarta soldaterna i de franska ockupationstrupperna avlägsnade från Europa.

Till ordnande av förbundets ekonomi hade framställning gjorts till kungl. maj:t om att en förut tilldelad koncession å varulotteri måtte förvandlas i tillstånd att anordna ett penninglotteri. Vidare hade begäran om statsbidrag till förbundets allmänna verksamhet framförts, något som vid detta års riksdag också har beviljats, utgående med 8,000 kronor för innevarande år.

Det vid årsmötet föreliggande omorganisationsförslaget representerade ett viktigt arbete som under året fullförts.

Den 18 december hade en minnesfest anordnats över förbundets bortgångna, djupt saknade ordförande. Minnestalen hade hållits av fru Lizinka Dyrssen och fröken Lotten Dahlgren och en i sagoform hållen skildring av Agda Montelius' banbrytande arbete inom fattigvården uppläst av fru Ellen Tiselius.

Från Fleetwoodska fonden hade under året utdelning av livstidspen-

sionerna tagit sin början, i det att fyra pensioner å 400 kr. vardera utdelats. I överensstämmelse med donationsvillkoren hade företrädesrätt lämnats åt sökande från Linköpings och Kalmar län, så att av pensionärerna tre tillhöra det första, en det sista.

Whitlockska stipendiefonden, som hittills omhänderhafts av donator själv, hade på grund av dennas, fru Sophie Whitlock, inträffade frånfälle överlämnats till förbundets förvaltning.

Genom testamente av fröken Henrika Widmark, som under året avlidit, hade en ny donationsfond, å 50,000 kr., fallit under förbundets förvaltning. Från fonden, som enligt donators förordnande benämnes Henrika Widmarks låne- och stipendiefond, skall understöd lämnas åt kvinnliga jordbrukare och trädgårdsodlare. Fördelningen av räntemedlen verkställas av förbundets styrelse efter förslag av styrelserna för Rimforsa- och Apelrydskolorna.

Till förbundets egen verksamhet hade under året flera större gåvor överlämnats. Den 20 september stiftade riksantikvariern och fru Montelius en donation av 25,000 kr., som till minne av förbundets mångåriga ordförande skall bära namnet Agda Montelius' fond. Avkastningen, som så länge någon av donatorerna är i livet av denne uppbäres, skall, när den tillfaller förbundet, med avdrag av 10 proc. som årligen lägges till kapitalet, disponeras på sätt som styrelsen finner för gott.

Förutom denna stora gåva hade Agda Montelius på sin sjuttioårsdag, den 23 april, överlämnat 5,000 kr. till förbundets allmänna verksamhet.

Av anonyma givare hade förbundet vidare fått mottaga en gåva å 2,100 kr. till Fredrika Bremers minnesfond.

Till sist omnämndes att förbundets organ i pressen, HERTHA, oförändrat utkommit, och att tidningen HEMTREVNA D likaledes fortfarande utgivits.

Sjuksköterskebyråerna.

Redogörelserna för förbundets sjuksköterskebyråer i Stockholm och Göteborg gävo vid handen att arbetet bedrivits efter samma plan som föregående år. Vid Stockholmsbyrån voro vid årets slut 250 sköterskor inskrivna och antalet sjukbud hade gått upp till 2,299. I november hade fem av byråns sköterskor anställts av Stockholms stads hälsovårdsnämnd som stadssjuksköterskor för vård i hemmen av obemedlade och mindre bemedlade.

Vid Göteborgsbyrån voro 321 sköterskor inskrivna och sjukbuden hade uppgått till 2,647. Åtta sköterskor hade anställts som kommunalsköterskor och fyra som caritassystrar. Tvenne förberedande kurser hade fortgått under året, i vårkursen hade nio elever, i höstkursen tio deltagit. Samkväm hade arrangerats en gång i månaden med undantag av sommarmånaderna.

Sjukkasen.

Medlemsantalet i förbundets sjukkasen hade visat en stadig tillväxt. Den ekonomiska ställningen för året visade sig fördelaktigare än på länge, beroende på att sjukligheten 1920 varit avsevärt mindre än de två föregående

åren, då spanska sjukan grasserade. I sjukhjälp hade 16,387 kr. utbetalats.

Stipendieinstitutionen.

Förbundets stipendiefonder hade vid årets slut uppgått till 731,798 kr. Härifrån hade 34 stipendier utbetalats till ett sammanlagt belopp av 17,926 kr., varav 7,577 kr. utgått från länsfonderna och 10,349 kr. från de enskilda donationsfonderna. I livräntor hade 18,124 kr. utdelats.

Skolorna.

Vid Rimforsa lanthushållningsseminarium hade 14 elever deltagit i den äldre kursen och 16 i den yngre kursen. Av de förstnämnda hade 6 valt lanthushållningsläroverkets kursen och 8 trädgårds- och slöjdläroverkets kursen. Seminariet hade i statsanslag erhållit 12,000 kr. och av Kopparbergs läns hushållningssällskap 300 kr.

Vid Apelryds fruktodlings- och trädgårdsskola hade kursen pågått från 15 mars till 15 november, med ett antal av 10 elever. Skolan hade i statsanslag uppburit 5,800 kr.

Vid skolan för kvinnlig yrkesutbildning i Stockholm hade 7 elever under arbetsåret deltagit i högre kursen. På uppdrag av kungl. skolöverstyrelsen hade under vårterminen en fortbildningskurs i sömnad anordnats för slöjdlärarinnor, under 12 veckor, med 12 deltagare. Dessutom hade ämneskurser i sömnad, hälsolära och psykologi givits för barnsköterskor, besökta av sammanlagt 89 deltagare. Till samtliga dessa kurser hade statsanslag erhållits och dessutom kommunalt bidrag till själva skolan.

Kretsarnas verksamhet.

Kretsrepresentanternas rapporter gävo i korta drag en överblick av det arbete som bedrivits i landsorten. Möten hade hållits på de skilda orterna med anledning av förslaget om äktenskapsbalkens reformering och resolutioner antagits gående ut på att stödja förslaget. Den planerade reorganisationen av förbundet hade likaledes tagit samtliga kretsars arbete i anspråk, då reorganisationskommitténs — i vilken kretsrepresentanter även suttit — förslag måste av dessa granskas och ställning tagas till detsamma.

Gävlekretsen, bildad den 30 april 1920, avlämnade sin första rapport med uttalad förhoppning om att kretsar skulle komma att bildas landet runt. Linköpingskretsen hade att meddela en ökning av 64 stycken medlemmar. Malmökretsen kunde berätta om mottagandet av den Sederholmska donationen å 45,661 kr., från vilken årligen ett stipendium kommer att utgå till en mindre bemedlad ung flicka för genomgående av någon av förbundets skolor. Samtliga kretsar hade i övrigt genom sammanträden och möten och på andra vägar uppehållit arbetet för de idéer förbundet främjar och de praktiska uppgifter det tagit upp.

Omorganisationen.

Denna, mötets stora och viktiga fråga, kom upp redan första dagens förmiddag. Fröken A. Thorstenson redogjorde för det under hösten utarbetade kommittéförslaget, som sedan varit förbundsstyrelsen och kretsarna förelagt och efter sammanjämkning av därvid framkom-

na ändringsförslag nu skulle av årsmötet behandlas.

Diskussionen av saken var ingående och ansvarspräglad och upptog så gott som uteslutande även hela nästa dags förmiddag. Frågan gällde att på en bredare linje än förr få med Sveriges kvinnor i det arbete för kvinnornas rättigheter och med mannen jämbördiga ställning, som är förbundets program. Närmast rörde sig därför diskussionen om kretsarnas förhållanden och huru dessa skulle bli tillfredsställande representerade inom förbundsstyrelsen. På den aktiva ansvarsställning de få i det gemensamma arbetet beror givetvis i hög grad om de skola erfarla den stimulerande samhörighetskänsla som är en av förutsättningarna för att med entusiasm och effektivitet fullgöra uppgifter på platser i många fall långt avlägsna från händelsernas centrum.

Resultatet blev att årsmötet antog omorganisationsförslaget, dock med ändringar i vissa punkter.

Programparagrafen:

Förbundet, som bär Fredrika Bremers till fortsatt utveckling förpliktande namn, vill samla svenska kvinnor till gemensamt samhällsarbete, befordra deras duglighet och känsla av ansvar såsom medborgare, uppfostrare och arbetare inom olika områden samt verka för förbättrande av kvinnans ställning i hem, samhälle och stat

med tillägg av "Förbundet är politiskt neutralt" blev oförändrat antagen.

Medlemsavgiften, en alltid kinkig fråga, uppväckte ett livligt meningsutbyte, som dock utmynnade i beslutet att bibehålla den nuvarande, tre kronor, då man

framför allt syftade till att nu få sitt medlemsantal utvidgat.

Den ytterligt viktiga frågan om förbundsstyrelsens sammansättning avgjordes enligt förslaget i avseende på ordinarie medlemmar. I fråga om suppleanterna gjordes däremot ett tillägg av tre, varföre styrelsens sammansättning nu blir aderton ordinarie medlemmar och aderton suppleanter, av vilka nio av vardera skola vara bosatta i Stockholm med omnejd och nio i landsorten. Förbundsstyrelsens Stockholmsrepresentanter utgöra tillsammans förvaltningsutskottet, som handhar förbundets ekonomi, ombesörjer löpande ärenden och verkställer av förbundsstyrelsen eller på allmänt möte fattade beslut. Förbundsstyrelsen, som har sitt säte i Stockholm, sammanträder på kallelse av ordföranden eller när minst fem ordinarie styrelsemedlemmar därom göra framställning. Den väljer inom sig funktionärer: ordförande, två vice ordförande, varav den ena kan vara bosatt i landsorten, sekreterare och kassaförvaltare, utser byråföreståndarinnan och redaktör för tidskriften, styrelser för förbundets skolor och övriga institutioner, meddelar dessa decharge och vårdar i övrigt mellan de allmänna mötena förbundets angelägenheter. Genom förvaltningsutskottet hållas förbundsstyrelsens i landsorten bosatta medlemmar underrättade om det fortlöpande arbetet.

Angående frågor av större räckvidd skall före avgörande i förvaltningsutskottet underrättelse utgå till kretsstyrelserna i och för dessas yttrande i saken. Då viktigare ärenden föreligga till

behandling, skall vidare förbundsstyrelsens i landsorten bosatta medlemmar underrättas därom i så god tid att förbundsstyrelsens sammankallande hinner begäras.

I stora drag är detta den genom de nyantagna stadgarna fastslagna ramen för förbundets organisation och arbete. De ekonomiska frågornas sammanhållning inom det mindre, Stockholm tillhörande förvaltningsutskottet har nödvändiggjorts genom de praktiska företag, skolorna m. m., som förbundet är engagerat i.

* *
 *

Styrelsevalet, som härefter företogs, utföll sålunda, att till ordinarie styrelsemedlemmar utsågos: fruarna L. Dyrssen, L. Hellström, G. Törnell, dr Karolina Widerström, fröknarna E. Kleman, S. Laurell, I. von Plomgren, A. Thorstenson, S. Ulrich, Stockholm, fru A. Björk, Gävle, docent Hilma Borelius, Lund, fru M. Ekman, Mariestad, fröken Th. Kullgren, Göteborg, fru E. Quensel, Malmö, grevinnan L. Stenbock, Linköping, fru E. Widén, Östersund, fröken J. Wallerstedt, Örebro, dr Martha P:son Henning, Uppsala. Suppleanter i styrelsen blevo: fruarna Gerda Lindblom, Ruth Gustafsson, fröknarna M. Aspman, E. Fröberg, A. Lagerberg, E. Rheborg, G. af Klintberg, rektor Anna Sörensen, revisionssekreterare O. Montelius, Stockholm, fröken K. Fjetterström, Göteborg, fru E. Wallin, Arvika, fru F. Björkman, Norrköping, fröken I. Öqvist, Umeå, fröken H. Andersson, Karlskrona, fröken E. Sack, Strängnäs, fröken L. Deshayes, fru A. Gierow, Hälsingborg, frö-

ken E. von Sydow, Halmstad. Till förbundets ordinarie revisorer utsågos advokat M. Staël von Holstein, fru E. Théel och fröken L. Rosenberg.

Årsmötets sista ärende var frågan om Fredrika-Bremer-Förbundets anslutning till Internationella kvinnorösträttsalliansen, vilket enhälligt beslöts.

Den första mötesdagens middag hade reserverats för enskild överläggning om en fråga som på det närmaste sammanhänger med planen på den utvidgade verksamhet, som är omorganisationens innebörd. Tanken på att komma i förbindelse med eller kanske rättare sagt i viss grad ta arv efter L. K. P. R., som inför den lyckliga situationen att stå vid ett uppnått mål planerade sin egen eventuella upplösning, hade redan tidigt varit vaken inom förbundet. Man ville nu, när L. K. P. R:s centralstyrelsemedlemmar för sista gången voro samlade i Stockholm, dagen innan förbundets årsmöte öppnades, den 29 mars, för att besluta om den stora landsorganisationens avveckling, passa på och få komma till tals med dessa i saken. Den inbjudning härtill, som utgått från förbundet, hade också mottagits av ett icke så litet antal, däribland flera av ledarne inom rösträttsrörelsen, Ann Margret Holmgren, Anna Wicksell, Gerda Hellberg, Ellen Hagen.

Diskussionen, som inleddes av fröken E. Kleman, med en lätt skissering av de skäl som göra att förbundet känner sig vilja och böra vidga arbetet utåt just nu — då kvinnorna kommit i en ansvarsställning de inte förr haft —, rörde sig i stort taget om de praktiska möjligheterna att få mängden av kvinnor med i en

stor neutral kvinnoförening. Något direkt resultat eller beslut var ju inte att vänta, men som förblivande intryck av diskussionen kvarstår starkt förnimbar önskan på samtliga håll att framför allt få de gemensamma kvinnointressena främjade.

*

Den första mötesdagens afton bjöd på offentligt möte i Läkaresällskapets stora sal. Diskussionen skulle röra sig om Ungdomen och vår tid och inleddes med ett utomordentligt anförande av fröken Thyra Kullgren, som mot bakgrunden av världskriget och dess på alla områden ingripande och nedbrytande verkningar tecknade bilden av en ungdom, som inte undgått sin del av den demoralisering och förvildning som med den förgiftade tidsatmosfären trängt in snart sagt över allt.

I första hand enbart överraskande, men ju mera man kom in i det intresseväckande och glädjande, verkade det tillskott till den efter föredraget följande diskussionen som gjordes av en rad ungdomar tillhörande socialdemokratiska och vänstersocialistiska ungdomsklubbar, som på eget initiativ infunnit sig. Det fattades icke i starka ord uttalade anklagelser mot det existerande samhället, som släppt lös världskrisen och nu innesluter förhållanden som i sig själva äro skuld till förvildning och brott, och

där funnos också de, som utan betänkan- de ville göra table rase av det hela, men samtidigt kom där fram uttryck för en vilja att få resonera om dessa saker med oliktankande och ett ärligt sökande efter kunskap och sanning, som ingav respekt och gav åtskilligt att tänka på. De hörde sannerligen icke till den liknöjda ungdomen, som en av dessa talare nämnde om, den tyckes man tyvärr få söka inom en annan klass — som inte lämnat någon kontingent av unga deltagare i mötet.

Utmärkta svarsanföranden lämnades av fröknarna Mathilda Widegren, Hanna Bratt, rektor Anna Sörensen m. fl.

Ett samkväm å Hotell Anglais sista dagens afton avslutade mötet, varvid fru Gerda Lindblom och fröken Ellen Kleman talade om de glimtar de fått av utländskt föreningsarbete under de respektive resor de gjort förlidet år på var sitt håll, fru Lindblom i England, fröken Kleman i Tyskland och Frankrike.

Innan man skildes åt, efter intresserika förhandlingar och debatter och angenäm sällskaplig samvaro, uttalade fru Dyrssen ett varmt tack till mötets deltagare för de insatser som gjorts, och gästernas tack frambars — med skild syftning — av fröken Kullgren, docent Borelius och fru Quensel.

ELLEN KLEMAN.

L. K. P. R:s sista samling.

Den 29 mars var den dag då Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt för sista gången samlades till centralstyrelsemöte. Talrikt kommo från alla håll, representer för lokalföreningar runt om i landet, för att för sista gången, i Stockholm, besluta över sin stora organisations angelägenheter.

Målet var uppnått. Det organiserade arbete för vinnande av politisk rösträtt åt kvinnorna, som togs upp för cirka två decennier sedan i och med bildandet av Föreningen för kvinnans politiska rösträtt den 4 juni 1902 i Stockholm och som sedan växte ut till L. K. P. R. med sina lokalföreningar över hela vårt långa land, från Ystad till Haparanda, kunde och skulle läggas ned. Den ihärdiga, energiska, målmedvetna kampen för en kvinnornas solklara rättighet — eller låt oss snarare säga skyldighet — var slutförd.

Själva organisationens öde var emellertid inte därmed avgjord. Man hade att besluta om den skulle bestå i någon sorts ny form, om den skulle uppgå i någon annan förening eller om den skulle helt upplösas.

Centralstyrelsemötet, som förlagts till Läkaresällskapet, öppnades av landsföreningens ordförande dr Widerström, som i sitt hälsningstal med några varmt kända ord berörde Agda Montelius' bortgång och gärning, och därpå gav en överblick av den internationella rösträttsrörelsens utvidgning av sitt program, som

nu vid sidan av arbetet för de ännu icke röstberättigade kvinnorna upptar ett allmänt kvinnosakssträvande, vari såväl röstberättigade som de icke röstberättigade kvinnorna kunna taga del. Sedan därpå års- och revisionsberättelser föredragits upptogs till behandling frågan om föreningens avveckling. Efter en längre diskussion fattades enhälligt beslut om att överlämna landsföreningens internationella funktioner till en kommitté på högst 50 personer. Denna kommitté, som fick namnet Svenska kommittén för internationellt rösträttsarbete, har till uppgift att tillsvidare som svensk medlem fortsätta och uppehålla L. K. P. R:s arbete inom den internationella rösträttsalliansen. Kommittén äger att eventuellt längre fram överlämna sin uppgift till Svenska kvinnors medborgarförbund.

Till medlemmar i kommittéen valdes följande personer, som alla deltagit i L. K. P. R:s arbete.

Fru Elsa Alkman, Teckomatorp, fröken Emma Aulin, Jönköping, fruarna Caroline Benedicks-Bruce, Visby, och Nina Benner-Anderson, Äppelviken, fröknarna Ingrid Bergius, Vänersborg, och Signe Bergman, Stockholm, fru Ella Billing, Stockholm, docenten Hilma Borelius, Lund, fruarna Kristina Borg, Hälsingborg, och Ester Brisman, Råsunda, fröken Märta Bucht, Luleå, fruarna Frigga Carlberg, Göteborg, Karin Fjällback-Holmgren, Stockholm, och Andriette Florén, Mariestad, fröken Eva Fröberg, Stockholm, lektor Anna Grönfeldt, Umeå, fruarna Ellen Hagen, Gävle, Gerda Hellberg, Karlstad, och Ann Margret Holmgren, Stockholm, fröknarna Ebba Hullqvist, Sölvesborg, och Signe Ja-

cobsson, Stockholm, fru Emilia Johansson, Köping, fröknarna Gertrud af Klintberg, Stockholm, och Sigrid Kruse, Karlskrona, fruarna Gerda Lindblom, Stockholm, och Alma Lénström, Stockholm, fröknarna Anna Lindhagen, Stockholm, och Hulda Lundh, Tomelilla, fruarna Lova Molander, Västkinde, och Anna Möller, Kanntorp, hovrättsnotarien Elisabeth Nilsson, Malmö, fru Leonore Oden-crantz, Borås, fröken Valborg Olander, Falun, friherrinnan Ebba Palmstierna, Stockholm, fru Elsa Perselli, Örebro, doktor Gulli Petrini, Stockholm, fru Hilma Runbäck, Kalmar, grevinnan Louise Stenbock, Linköping, fruarna Maja Strandberg, Ystad, och Augusta Tonning, Ronneby, fröken Naemi Uddenberg, Malmö, doktor Lydia Wahlström, Stockholm, fröknarna Elin Wahlquist, Sundsvall, Jenny Wallerstedt, Örebro, och Anna Whitlock, Stockholm, fru seminarielektor Jenny Velander, Skara, doktor Karolina Widerström, Stockholm, fruarna Anna, Wicksell, Stocksund, och Elin Wägner, Stockholm, fröken Hildur Öijer, Göteborg.

Omedelbart efter förhandlingarnas avslutande sammanträdde den nybildade kommittén och valde det av stadgarna föreskrivna verkställande utskottet. I detta invaldes fruarna Anna Wicksell och Gulli Petrini samt fröken Signe Jacobsson.

*

Med ett stort offentligt möte, det sista av de många ståtliga och välordnade som L. K. P. R. under sin långa tillvaro stått för, skulle den 29 mars avslutas. Det var i Musikaliska akademiens stora sal och Ellen Key skulle tala.

Den breda estraden var kantad av röda klängrosor och gulskära hortensior och över talarstolen välvde sig en båge av grönt löv, i vilket högröda tulpaner glödde.

Där uppe, på estraden, sutto också

centralstyrelsemedlemmarna i samlad skara och de som stått främst i striden i så många år. Det var Ann Margret Holmgren, Anna Whitlock, Signe Bergman, Anna Wicksell, Gerda Hellberg, Gulli Petrini, Anna Lindhagen, Hilma Borelius, Ellen Hagen, Gerda Lindblom, och ännu många andra. Bakom dem de vita, guldstickade rösträttsstandaren, symbolen för vad man velat men också tecknen på det myckna, vittutgrenade arbete som bedrivits.

Ellen Key talade om vad kvinnorna nu kommo till och det ansvar de hade att taga upp. Hon talade också om det politiska livets stora och kännbara brister, om rådande partivång och huru, särskilt ungdomen, menade hon, reagerade mot detta. Hon ville ett nytt, de obundna radikalas parti, inom vilket ansvarskännande, målmedvetna människor skulle påbörja den nyskapelse, som är enda räddningen för de olyckliga folken. Särskilt tänkte hon sig härvid mödrarna såsom viljande och verkande.

Med några sångnummer, sist Stenhammars Sverge, sjungna av Gerda Fri sell, slutade den svenska rösträttsrörelsens sista offentliga möte.

* *

* *

Vid en subskriberad middag på Grand Hôtel Royal hade samma dag de församlade centralstyrelsemedlemmarna råkats i sällskaplig samvaro, och där hade talen avlöst varandra. Man hade mycket att tala om och tacka varandra för. Gerda Lindblom hälsade de närvarande välkomna; Anna Wicksell uttryckte sitt hopp om att rösträtten skulle ge vad

man bäst önskade; Gulli Petrini framförde tacket till "rösträttsrörelsens bägge mödrar"; Anna Whitlock talade om de många goda krafterna i rösträttsarbetet och dröjde vid det enastående uppdrag, som en av dem, som stått främst i det svenska rösträttsarbetet, nu mottagit, fru Anna Wicksell, vilken som ensam kvinna tagits med i arbetet i Nationernas förbund; Ann Margret Holmgren tackade för den oändliga vänlighet, som mött henne i rösträttsarbetet; Ellen Hagen hembar ett tack till verkställande utskottet, särskilt dess ordförande, d:r Widerström; Jenny Wallerstedt talade för de första kämparna, som inte längre voro med i arbetet, Gertrud Adelborg, Lydia Wahlström, Signe Bergman, Ezaline Boheman. Till sist tackade fru Tonning landsföreningens sekreterare, fröken Signe Jacobsson.

Telegram hade under middagens lopp anlant både från in- och utlandet. Från föreningarna i Hälsingborg, Krokstrand, Uppsala och Västkind, från Ernst och Louise Beckman i Kalifornien, från Tyskland med de kända namnen Lida Gustawa Heymann och Anita Augspurg, från Nederländernas kvinnor och från Norske Kvinders Nationalraad.

Första stipendiet ur Sederholmska donationsfonden. Styrelsen för Fredrika-Bremer-Förbundets Malmörets har utsett fröken Greta Sederholm i Malmö att erhålla ett stipendium å 1,000 kr. ur Sederholmska donationen för genomgående av årets kurs vid förbundets fruktodlings- och trädgårdsskola för kvinnor, Apelryd.

Kvinnorna och statstjänsterna.

Efter vad man nu fått veta lär icke frågan om kvinnors tillträde till statstjänster komma upp till behandling vid årets riksdag. Diverse skäl anföras. Det sägs att de kvinnliga befattningshavarnas ställning i löne- och pensions-hänseende torde kräva ytterligare utredning och prövning. De till ett hundratal uppgående yttrandena om kommittéförslaget skola också ha så sent förelagat kompletta att proposition i ämnet ej medhunnits inom den grundlagsenligt fastställda slutterminen för avlämnandet till riksdagen. De anmärkningar som framställts i anledning av vissa tjänsters reserverande för kvinnor samt en del uttalanden om behörighetslagen, särskilt med avseende på kvinnors tillträde till domarämbeten och de gifta kvinnornas ställning i statstjänsten, anges även behöva mera ingående prövas innan riksdagen skall handlägga denna sak.

Man hade med ganska stor bestämdhet hoppats att proposition i frågan skulle avgivas till årets riksdag. De olika kvinnosaksorganisationerna, som yttrat sig i ärendet, ha också samtliga uttryckt denna förhoppning. Naturligtvis måste medgivas att svårigheter verkliga kunnat föreligga med hänseende till den korta fristen för sakens förberedande behandling, men särdeles otillfredsställande kännes det att få den undanskjuten — man vet inte ens till när. Önskligt vore att åtminstone få en försäkring om att dröjsmålet icke drar längre ut än till nästa års riksdag.

Fru Wicksell i Nationernas örbunds mandatkommission.

Sedan Herthas senaste nummer utkommit, kom underrättelsen om fru Anna Wicksells definitiva inval i mandatkommissionen.

Det är knappast här nödigt att påminna om att fru Wicksell redan som suppleant i den svenska delegationen vid Nationernas förbunds första sammanträde i höstas i Genève varit närvarande vid det internationella arbetets konstituerande. Hennes inval i mandatkommissionen betecknar den första tillämpningen av den princip Nationernas förbund uttalat sig för: kvinnornas likaberättigande med männen vid besättandet av ämbeten och uppdrag.

I mandatkommissionen sitter nu fru Wicksell tillsammans med åtta manliga medlemmar av olika nationaliteter. Kommissionens åliggande lär vara att mottaga och undersöka meddelandena från de makter, som ha mandatträtt över förutvarande tyska och turkiska besittningar, samt att till föreläggande för förbundsrådet förbereda angelägenheter som röra mandatärstaterna.

Kringblick.

Kvinnliga jurymän. Medan behörighetslagen sådan den utformats hos oss i kommittébetänkandet angående kvinnorna och statstjänsterna i utlåtanden från vederbörliga auktoritetshåll mötts av opposition på åtskilliga punkter, med tendens till allvarligt bekämpande av förslaget särskilt i fråga om domareämbetets öppnande för kvinnorna, pågår på olika håll i utlandet samma strid

ehuru i växlande former. I England möter oss den brännande aktuella frågan om de kvinnliga jurymännen. The Sex Disqualification Act, som 1919 låg före i parlamentet, lämnade underhuset med bifallet stadgande att "en person icke genom kön eller giftermål kan utestängas från rätten att sitta i jury". Överhuset fann denna principiellt omskränkta tillåtelse för kvinna som för man oroväckande och gjorde två betydelsefulla tillägg: att sammansättning av juryns medlemmar med avseende på kön lämnas i varje särskilt fall åt den presiderande domarens diskretion och att rätten kan besluta om uteslutningar. Underhuset accepterade tillägget.

Sedan dess, och sedan denna vinter kvinnor suttit i jury som behandlat ett par sedlighetsmål, har striden blossat upp högt i fråga om det önskvärda och det tillbörliga i att kvinnor skola lyssna till och handlägga affärer av denna beskaffenhet. Man har upprörts av att kvinnor inte skyddas för att få del av dessa ruskiga saker — där i flertalet fall en kvinna eller ett barn är den grymt förfördelade parten! Samma tankegång, som går igen som ett av de motiv varför man hos oss inte vill släppa fram kvinnorna till domareämbetet!

Motståndet mot kvinnliga jurymän har i England inte endast kommit från manligt håll. Det har varit kvinnor som upprörts å sina medsysters vägnar över att de skulle smutsa sig med sådana saker, och dessa synas inte, lika litet som männen, ett ögonblick tänkt på det orättvisa i att här skall dömas i en för en kvinna djupt ömtålig sak ensamt av män.

Den stora engelska kvinnoföreningen National Union of Societies for Equal Citizenship har på sitt nyligen hållna årsmöte gjort ett kraftigt uttalande om att då kvinnorna kallas till medlemmar av jury på grund av sitt medborgarskap de icke må kunna uteslutas i något fall på grund av sitt kön och vidare att det är särskilt nödvändigt att kvinnor sitta just i sådana mål, som röra sig om förhållanden könen emellan. Till sist fördömes den fal-

ska blygsamhetskänsla, som kan komma en kvinna att rygga tillbaka för fyllandet av denna plikt.

Med tillfredsställelse har man annoterat ett svar av Mr Bonar Law på en fråga i parlamentet angående hans uppfattning i denna sak. Mr Bonar Law uttalade sin bestämda åsikt om att det vore varken riktigt eller praktiskt lämpligt att göra undantag för kvinnorna i dessa fall.

I Tyskland ha uteslutningssträvandena gått i annan riktning mot i England och äro grundade på en viss insikt om när det är absolut nödvändigt att ha kvinnorna med. En regeringsproposition föreslår kvinnors inval i jury i alla de fall, då kvinnor och barn äro anklagade parter. De tyska kvinnorna protestera emellertid givetvis mot denna begränsning, och de påpeka att framför allt är det trängande nödvändigt att kvinnor delta i behandlingen av de fall, där kvinnor eller barn äro de kränkta, parterna, särskilt när det är fråga om sedlighetsförbrytelser.

I Skottland har denna vinter kvinnor gjorts valbara till jury utan inskränkningar. I Alberta, Canada, där frågan även nu avgjorts, har man gjort det beroende av deras eget samtycke, något som beklagas av kvinnornas egen press där och i England.

Ännu en kvinnoförening.

På ett möte den 16 mars i Stockholm bildades en förening som fick namnet Svenska kvinnors medborgarförbund. Den skall vara politiskt neutral, verka för att göra kvinnorna till dugande samhällsmedborgare, vaka över de rättigheter kvinnorna redan vunnit, arbeta för att kvinnornas synpunkter i sociala och lagstiftningsfrågor beaktas på vederbörligt håll. Vidare skall den bedriva upplysnings- och propagandaarbete i samhälliga och humanitära frågor, inrikta sin verksamhet på socialt och kommunalt arbete och verka för att kvinnorna stå kvalificerade för offentliga uppdrag.

Programmet är välbekant. Fredrika Bremer-Förbundet har under flera decennier ar-

betat efter dessa linjer, vilket också påpekades av fröken Axianne Thorstenson i den särdeles animerade diskussionen på mötet om den planerade nya föreningens nödvändighet och nytta. Initiativtagarna fingo emellertid sin nya neutrala kvinnoförening till stånd.

Som ordförande vid mötet fungerade fröken Ingeborg Walin, och huvudanförandet hölls av fröken Ingeborg Bergström.

Val inom Fredrika-Bremer-Förbundet.

Vid sammanträde av den nya styrelsen omedelbart efter årsmötet valdes till ordförande i förbundet fru Lizinka Dyrssen, till vice ordförande dr Karolina Widerström, Stockholm, och fröken Thyra Kullgren, Göteborg, till sekreterare fröken Ida von Plomgren och till kassaförvaltare fru Lilly Hellström. De på nyåret företagna valen av skolornas och övriga institutioners styrelser prolangerades.

Vid sammanträde av förvaltningsutskottet i Stockholm tillsattes en kretsnämnd av sex personer, bestående av fröken E. Kleman, fru G. Lindblom, fröken I. von Plomgren, fröken A. Thorstenson, fru G. Törnell och fröken S. Ulrich.

Hälsingforskongressen.

Den av Nordiska Kvinnosakskommittén i Finland planerade kongressen i Hälsingfors i juni i år och till vilken inbjudan utgätt till de i Nordiska Kvinnosaksföreningars samorganisation inneslutna föreningarna i Danmark, Norge och Sverige har uppskjutits. Skälet synes varit att på grund av en kanske något sent utfärdad inbjudan de väntade gästerna, särskilt från Danmark och Norge, redan disponerat sommaren för andra möten. Den finska kommittén tänker sig emellertid att planen skall kunna förverkligas i juni 1923. Nästa år anses icke vara att tänka på, då den internationella rösträttskongressen utlysts till i juni 1922 i Paris.

Kvinnliga präster i Amerika och Schweiz

Såväl i Sverge som i Danmark ha respektive riksdagar nyligen undantagit prästämbetet från de tjänster, som enligt grundlag hädanefter skola kunna beklädas av kvinnor. Men frågan torde snart komma fram igen, hos oss sannolikt redan nästa riksdag, då den kommitté, som har saken om hand, hoppas vara färdig med ett detaljerat förslag.

I Amerika med dess frikyrkor har man redan länge känt till kvinnliga präster, men deras antal har nu blivit så pass stort, att de ha organiserat en internationell förening för kvinnliga predikanter, *International Women Preachers' Association*, som hållit en kongress i Chicago i november 1920.

En statistisk undersökning har givit vid handen, att inte mindre än 43 sekter i Amerika ha ordinerade kvinnliga präster, på en del håll dock med vissa inskränkningar i deras befogenheter.

Bland de mera betydande av dessa kyrkor äro kväkarna, unitarierna och kongregationalisterna, vilka voro de första att tillåta kvinnor avlägga teologisk grad vid universitet för att sedan prästvigas. Banbryterska var Antoinette Brown, sedermera gift Blackwell, som 1853 blev vigd kongregationalistpastor, något som Fredrika Bremer i brev intresserat talar om.

Av stor betydelse för frågan är att den omfattande Metodistiska Episkopalkyrkan på sin sista generalkonferens 1920 uttalat sig för kvinnors jämställande med männen inom kyrkan. Den har i det längsta gjort motstånd, fast

mindre metodistiska sekter tidigare öppnat sina predikstolar och altarrunder för kvinnorna. Anna Shaws egendommiga prästvigningshistoria är ett exempel härpå.

Den lutherska kyrkan i Amerika har där som på andra håll visat föga intresse för kvinnliga arbetskrafter i det allra heligaste.

Märkligt är emellertid, att den reformerta kyrkan i *Schweiz* varit mera tillmötesgående, d. v. s. ej i hela landet. Men i kantonen Zürich ha sedan år 1918 verkat två ordentligt prästvigda kvinnor med rätt att utdela sakramenten och för övrigt utföra alla prästerliga funktioner. En av dem har en längre tid tjänstgjort som vikarie för en sjuk kyrkoherde vid den stora kyrkan Neumünster i Zürich och från församlingen upprepade gånger hört uttalas den önskan, att de skulle få henne till sin *ordinarie* själasörjare, något som dock hittills varit omöjligt enligt rådande lag. De första dagarna av mars i år har emellertid frågan behandlats av den zwinglianska statskyrkans synod, som efter en livlig debatt fattade följande beslut:

Ogift kvinna får söka och innehava ordinarie prästerlig anställning.

Observeras bör, att detta blott gäller för kantonen Zürich, men i ett par andra kantoner ha kvinnor tillåtits att predika, och detta betyder mycket i ett land som Schweiz, där kvinnorna ännu ha åtskilligt att önska i fråga om likställighet.

MÄRTA TAMM-GÖTLIND.

På resa med Fredrika Bremer.

II.

Scenerna från gårdagen repeterade sig: vi passerade genom nybildade insjöar och över improviserade broar, stycken av skenor voro bortslitna, så att vi måste byta vagnar, och omkring järnvägen voro massor av arbetare i färd med att reparera skadorna. Vi stannade ett ögonblick utanför Alessandrias vallar och rullade så vidare, ju längre bort vi kommo desto fastare blev banan och desto hastigare och säkrare gick tåget, tills det med susande fart for in mellan fjällen. In gick det genom djupa mörka tunnlar och ut igen nedför trånga, slingrande dalgångar med långsamt forsande älvar, mäktiga vilda fjällsidor omgävo oss på alla håll. Äntligen syntes det att vi hade kommit på sydsidan av Apenninerna, allt fick en mera avgjort sydländsk prägel, vegetationen blev dignande yppig, fjällen sänkte sig och antogo mildare konturer och upp efter de trädbevuxna åsarnas sidor, ända upp till toppen, lågo ljusa villor och lanthus med flata tak — en liten böjning av banan och framför oss låg så långt ögat nådde det blanka blå havet strålände i solljuset. Inom några ögonblick stannade tåget, vi voro i Genua.

Efter en liten strid med den härskara av eldfångda bärare, som omgav stationen, lyckades det oss att få våra personer och vårt bagage anbringade i en droska, och vi körde

i väg för att uppsöka en ung svensk dam, som väntade på fröken Bremers ankomst och som skulle göra henne sällskap ned till Rom. Det var söndagseftermiddag och hela stadens befolkning var på benen, i de trånga, brokiga gatorna vimlade det av festklädda människor, män och kvinnor, förnämt folk och enkelt folk om varandra, alla med omisskänligt italienskt utseende, bruna ansikten, mörka ögon och ramsvart hår, och fruntimmerna, både de unga och de gamla, med långa svajande vita flor, som kunde komma en oerfaren nordbo att tro att han råkat mitt upp i ett kolossalt bröllopståg. Vi körde den ena gatan efter den andra, backe upp och backe ned, och det såg aldrig ut som om det skulle ta ett slut med vår tur genom denna märkvärdiga, oregelbundna stad. Till sist voro vi dock i utkanten och höllo utanför ett halvt lantligt hus, därifrån en ung, blond dam kom ut. Det var »Jenny», och nu följde naturligtvis en hälsnings-scen, som var lika hjärtlig å ömse håll. Fröken Jenny steg upp i vagnen till oss, och vi körde samma labyrintiska väg tillbaka med hennes tills vi slutligen stego ur vid »Hôtel, de Ville». Från den trånga och mörka gatan, som på ena sidan inneslöts av terrasser, på den andra av himmelshöga hus, fördes vi upp för breda, bekväma marmortrappor, värdiga ett

palats, upp till våra rum i fjärde våningen, varifrån det fanns en härlig utsikt, först till hamnen med dess många skepp och dess skog av master och där bortom till det stora, vida havet, över vars glänsande yta den nedgående solen kastade sitt färgrika skimmer.

Till långt fram på aftonen sutto vi i den öppna balkongdörren och läto den friska luften strömma in, medan vi lyssnade till havets hemlighetsfulla, mäktiga brusande. För oss alla, men i synnerhet fröken Bremer, som så länge varit borta från havskanten, ljöd det som ljuvlig musik. Två dagar tillbragte jag i de svenska damernas sällskap med att bese Genua. Därpå skildes våra vägar, jag for väster ut för att under ett par månaders tid slå mig ner i det tråkiga Nizza, medan fröken Bremer och hennes ledsagarinna skulle fara vidare söderut.

Då jag senare på vintern kom till Rom träffade jag åter Fredrika Bremer där, hon hade hittat reda på åt sig ett bekvämt hem på Corson, som hon gästfritt upplät för oss andra, ensamma skandinaver. Rummets utstyrsel antydde författarinnan, mitt i rummet stod skrivbordet, överlastat med böcker och papper, vid det fann man henne i regel om förmiddagarna, sysselsatt med att läsa eller skriva, och då önskade hon ej bli störd, ehuru hon ofta blev det av många vänner, som dels ville njuta av hennes sällskap, dels kommo för att tillbjuda henne sina tjänster. Vid väggen stod ett gammalt hyrt piano, vid vilket hon slog sig ned när hon var trött av arbetet med

böckerna eller när samtalet föll på melodier, som hon hade hört hemma i sitt fädernesland eller i något av de många främmande länder hon hade gästtat. Hon var ingen stor exekutör, men hon spelade enkelt och med känsla, hon spelade för att själv höra och njuta. Också ritning förstod hon sig på, hennes album, som alltid låg framme, innehöll många intressanta skisser, i synnerhet från Amerikaresan, vartill hon själv muntligen gav texten.

Ehuru det fanns i Rom en mängd bekanta till henne både från denna och från andra sidan av Atlanten, som lade beslag på hennes person, och förnäma damer, som tävlade om att visa henne uppmärksamhet, hade jag ändock inte så sällan nöjet att ledsaga henne på hennes vandringar i den eviga staden, och jag tillbragte mängden underhållande timme i hennes närhet. Olyckligtvis slutade vår samvaro på ett för mig mindre behagligt sätt. Var och en som läst hennes dagboksanteckningar från Italien skall erinra sig att hon i starka färger skildrar den ångest hon utstod aftonen anandag påsk på Popoloplatsen. Det skulle som vanligt varje år denna afton på Monte Pincio ges ett storartat fyrverkeri till den stora kyrkofestens ära. Fröken Bremer hade av en romersk herre fått biljetter till ett galleri, därifrån man i lugn och ro kunde betrakta skådespelet, och hon hade avtalat med "en ung norsk landsman" att han skulle följa henne dit. Den unge landsmannen uteblev emellertid på grund av "ett missförstånd", och hon måste därför begiva sig ensam dit med sin väninna. Då hon kom till platsen fann hon galleriet redan

fullsatt, och hon drogs med i en trängsel som efter hennes egen beskrivning var förfärlig och hotade att kväva både henne och hennes väninna och utur vilken hon endast frälsades genom en fransk officers ridderliga och bestämda uppträdande. Den skyldige unge norske landsmannen var tyvärr jag, och missförståndet bestod i överdriven anspråkslöshet, som förbjöd mig att komma i otid till henne. Då jag infann mig hos fröken Bremer erfor jag att hon redan gått; jag tröstade mig emellertid med att följden endast skulle bli den att jag själv gick miste om en bekväm plats, och jag njöt, utan att störas av samvetsförebräelser, det feeriartade fyrverkeriet med alla dess överraskande eldformationer. Då det var slut, gick jag tillbaka till fröken Bremers bostad för att invänta hennes återkomst och ge henne nödig förklaring. Långt om länge kom hon, men var ännu helt nervös och darrande av uppskakning, och jag kom inte åt mera än att göra en tarvlig ursäkt och ta ett hastigt godnatt.

Då jag åter efter ett par dagars förlopp sökte henne, var hon inte att träffa. Den gamla italienska tjänarin-

nan, som öppnade, sade mig att "la Signora" hade rest bort. Det fanns olika meningar bland oss skandinaver om vart fröken Bremer hade tagit vägen, somliga antogo att hon hade rest ut till Albano eller Arricia, andra att hon flyttat till Capitolium. Hon hade talat om bägge delarna, men inte sagt något bestämt till någon. Nu ser jag av hennes dagbok att hon i all hemlighet hade begivit sig till klostret Cacré Coeur vid Trinità di Monte för att studera katolicismen och fresta på en andlig dust med den proslutymakande Soeur Geneviève och Kar melitermunken Père Marie-Louis. Innan hon återvände till den levande världen, hade jag lämnat Rom.

FERDINAND NICOLAI ROLL.

Fredrika-Bremer-statykommittén förbereder för att öka fonden en matiné söndagen den 24 april å Intima teatern, som direktör G. Collijn välvilligt upplåtit för ändamålet. Kommittén har lyckats få löfte om medverkan av friherrinnan Ellen Cederström och fröken Naima Wifstrand, har förhoppning att på programmet få ännu något av de främsta namnen bland våra sceniska konstnärer och kan i övrigt glädja sig åt bistånd av flera framstående konstnärskrafter.

HERTHA

Tidskrift för den svenska kvinnorörelsen, utgiven av **Fredrika-Bremer-Förbundet**.
Redaktör: *Ellen Kleman*.

Förbundsmedlemmar erhålla tidskriften till ett pris av kr. 5: 50, varvid prenumeration sker direkt genom **Fredrika-Bremer-Förbundets byrå, 48 Klarabergsgatan, Stockholm**. *Icke-förbundsmedlemmar* prenumerera å närmaste postanstalt eller i bokhandel. Pris för postupplaga: $\frac{1}{1}$ år kr. 6: 50; $\frac{1}{2}$ år kr. 3: 50; $\frac{1}{4}$ år kr. 1: 90. Lösnummer 65 öre. Redaktion och expedition: 48 Klarabergsgatan II, Stockholm. Redaktions-tid: *tisdagar och fredagar kl. 1—3*. Allm. T. 48 50, Riks 27 62. Expeditionen: *kl. 11—4 varje söckendag*. Allm. T. 48 16, Riks 27 62.

För konfirmationen

rekommenderas följande värdefulla böcker och skrifter:

I vårdagar. En samling ungdomsföredrag av Hovpredikanten Fr. Hammarsten. Andra uppl. Häft. 2.75, välskt band 5 kr., klob. 5 kr.

Konfirmations- o. skriftetal, hållna i Adolf Fredriks kyrka i Stockholm av Hovpredikanten E. D. Heiman. Häft. 1.75, v. b. 2.75, klob. 2.75.

Minnesord till de unga under konfirmationstiden av Professor G. Weibrecht. Andra uppl. Kart. 75 öre, klob. 1.50.

Några ord till nattvardsbarn med avseende på deras första nattvardsgång av Kyrkoherden Dr A. T. Hammar. Andra uppl. 25 öre.

Ord till nattvardsungdom av Prosten K. A. Kastman. Häft. 40 öre, kart. 75 öre.

Minne från konfirmationsdagen av Prosten P. J. Emanuelsson. Sjunde uppl. Kart. 1 kr., klob. 1.75.

Den heliga nattvarden av Kyrkoherde Rich. Markgren. Häft. 1 kr., v. b. 1.75.

Du och din framtid. Av flera ungdomens vänner med förord av Prins O. Bernadotte. Lämplig för konfirmander samt för dem som slutat Söndagsskolan. Fjärde uppl. Häft. 75 öre, kart. 1.25, hunden 2 kr.

Stilla stunder för den heliga nattvarden, av R. Wenger. Häft. 1.50, halvfr. b. 3 kr.

Såsom ljusets barn. Några ord till unga flickor efter konfirmationen. Av Dr Ernst Siedel. Fritt övers. och be-

arb. från fjärde tyska uppl. 2:a uppl. Häft. 1.75, kart. 2.50, klob. 3.25.

Andaktsbok för konfirmander och ungdom. Av Kyrkoherde G. W. Wulfsberg. Innehåller betraktelser för var dag under en månad. Häft. 30 öre, klob. 1 kr.

Stilla inför Herren. Korta betraktelser inför kyrkoårets Sön- och Helgdagar samt vid några särskilda tillfällen. En liten handräckning till de unga, tillägnad Sveriges konfirmander. Av A. E. Borgvall, komminister. Kart. 1.50, klob. 2.25.

Varför just i din ungdom? Föredrag av Komminister Joh. Lindgren. Andra uppl. Häft. 40 öre.

Bilder och tankar. Av Komminister Joh. Lindgren. Andra uppl. Häft. 1 kr., kart. 1.50, klob. 1.75.

Ungdomstidens — Herrens tid. En bok för ynglingar av Professor G. Weibrecht. Tredje uppl. Häft. 2.50, kart. 3.25, klob. 4 kr.

Mot ljuset och livet. En handräckning åt ungdomen. Av Pastor Fred Tybring. Med förord av Biskop Chr. Thorkilsson. Bemyndigad översättning av B. H—r. Häft. 60 öre, kart. 1.25.

Några vänliga ord till unga män av Biskop J. C. Ryle. Tredje uppl. Kart. 1.25, klob. 1.50.

Ljus på vägen. Minnesord för var dag i året med den heliga skrifts egna ord. Tofte uppl. Enkelt band 2.50, klob. 3 kr., chagr-band o. rödsnitt 5 kr.

Biblar och Nya Testamenten

i rikt urval finnas att tillgå.

Biblar från 5.50 till 39 kr. Nya Testamenten från 2 kr. till 10 kr.

Katalog sändes på begäran gratis och franco från

EVANG. FOSTERLANDS-STIFTELSENS FÖRLAGS-EXPEDITION,

— STOCKHOLM 3 —

INNEHÅLL

Fredrika-Bremer-Förbundets 36:te årsmöte. Av *Ellen Kleman.*

Kvinnorna och statstjänsterna.

L. K. P. R:s sista samling.

Kringblick.

Val inom Fredrika-Bremer-Förbundet.

Kvinnliga präster inom Amerika och Schweiz. Av *Märta Tamm-Göllind.*

På resa med Fredrika Bremer. II. Av *Ferdinand Nicolai Roll.*

EN EKONOMISK HUSMODER
BORTSLÖSAR ICKE I ONÖDAN

EN KRONA HIT...

EN KRONA DIT...

SVEA VÄXT

BLIVER - EN GÅNG PRÖVAT - SEDERMERA
HENNES FAVORITSMÖR.

Liksom även **SVEA GRÄDD**

för bordet, stekning och bakning.

Samma oöverträffade kvalitet som före kristiden.